

MINISTER
PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

Jolanta Fedak

DSR-I-0702-1-1-UŻ/09

Warszawa, 22 stycznia 2010 r.

**Pan
Piotr Zientarski
Przewodniczący
Komisji Ustawodawczej
Senat Rzeczypospolitej Polskiej**

W odpowiedzi na pismo z dnia 5 stycznia 2010 r. w sprawie sporządzenia opinii do projektu ustawy o zmianie ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (druk senacki nr 743) (BPS/KU-034/743/9/09), uprzejmie przesyłam w załączeniu przedmiotową opinię.

Opinia

do senackiego projektu ustawy

o zmianie ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (druk senacki nr 743)

Celem projektowanej ustawy o zmianie ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (druk senacki nr 743) jest wprowadzenie zmian uwzględniających wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 września 2009 r. (sygn. akt P 46/07).

Trybunał Konstytucyjny w powyższym wyroku orzekł, że art. 5 ustawy z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej (Dz.U. Nr 86, poz. 732, z późn. zm.) jest niezgodny z art. 2, dotyczącym zasady demokratycznego państwa prawnego i art. 31 ust. 3 Konstytucji, dotyczącym zasady proporcjonalności.

Wyrok ten odnosił się do przepisów ustawy, która zgodnie z art. 47 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz.U. z 2009 r. Nr 1, poz. 7, z późn. zm.) została z dniem 1 października 2008 r. uchylona.

Zmieniany przedmiotowym projektem przepis art. 5 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów przewiduje podobne rozwiązanie do uznanego za niekonstytucyjne na gruncie ustawy o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej.

W myśl art. 5 ust. 3 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, w przypadku gdy dłużnik alimentacyjny uniemożliwia przeprowadzenie wywiadu alimentacyjnego lub odmówił:

- 1) złożenia oświadczenia majątkowego,
- 2) zarejestrowania się w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotny albo poszukujący pracy,
- 3) bez uzasadnionej przyczyny, w rozumieniu przepisów o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, przyjęcia propozycji odpowiedniego zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, wykonywania prac społecznie użytecznych, prac interwencyjnych,

robót publicznych, prac na zasadach robót publicznych albo udziału w szkoleniu, stażu lub przygotowaniu zawodowym dorosłych

- organ właściwy dłużnika składa wniosek o ściganie za przestępstwo określone w art. 209 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.) oraz kieruje wniosek do starosty o zatrzymanie prawa jazdy dłużnika alimentacyjnego.

Proponowane przez autorów w projekcie ustawy zmiany polegają na rezygnacji z zatrzymywania prawa jazdy dłużnikom alimentacyjnym. Jednak takie rozwiązanie nie jest jedynym możliwym na gruncie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego.

Trybunał zakwestionował obecną konstrukcję zatrzymywania prawa jazdy dłużnikom alimentacyjnym ze względu na brak możliwości odwołania się od ustalonego przez gminę stanu faktycznego będącego przesłanką zatrzymania prawa jazdy oraz nieproporcjonalność tego środka względem zamierzonego celu.

Dlatego też wprowadzenie zmian do ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentacji nie budzi wątpliwości, jednak zmiany te powinny polegać na udoskonaleniu obecnych rozwiązań.

Przede wszystkim należałoby rozważyć konieczność wprowadzenia środków odwoławczych od rozstrzygnięcia gminy o zaistnieniu podstaw do skierowania wniosku do starosty o zatrzymanie dłużnikowi prawa jazdy. Taka konstrukcja zapewni, zgodnie ze stanowiskiem Trybunału Konstytucyjnego, ochronę praw dłużnika przed arbitralnymi działaniami urzędu gminy.

Kolejną kwestią jest ograniczenie zatrzymywania prawa jazdy dłużnikom alimentacyjnym do wyjątkowych sytuacji np. gdy dług przekracza określoną kwotę oraz wprowadzenie rozwiązania polegającego na wyłączeniu spod jego stosowania niektórych kategorii osób np. dłużników alimentacyjnych, którzy choćby częściowo wywiązują się z zobowiązań alimentacyjnych dzięki pracy, której wykonywanie wymaga posiadania prawa jazdy.

Tak skonstruowany mechanizm pozwoli na uwzględnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego poprzez realizację zasady proporcjonalności i wprowadzenie instancji odwoławczej od decyzji gminy oraz umożliwi zachowanie samej instytucji zatrzymywania prawa jazdy, jako instrumentu dyscyplinującego dłużników alimentacyjnych.

Zatrzymywanie prawa jazdy było na gruncie przepisów ustawy o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej, a także jest obecnie na gruncie

przepisów ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów istotnym instrumentem dyscyplinującym dłużników alimentacyjnych do podejmowania współpracy z gminą w celu poprawy egzekucji alimentów. Jak wynika z konstrukcji powyższej cytowanego przepisu, jest to instrument stosowany w ściśle określonych sytuacjach.

W okresie obowiązywania przepisów ustawy o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej od dnia 1 września 2005 r. do dnia 31 września 2008 r. występowanie przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta do starosty z wnioskiem o zatrzymanie prawa jazdy stało się instrumentem, po który sięgano coraz częściej. W okresie wrzesień-grudzień 2005 r. zatrzymano 285 praw jazdy, z czego zwrócono 199, natomiast w kolejnych latach odnotowano tendencję wzrostową – w 2006 r. zatrzymano 5.004 praw jazdy, z czego zwrócono 389, w 2007 r. zatrzymano 8.060, zwrócono 909, a w okresie od stycznia do września 2008 r. zatrzymano 4.556 praw jazdy, z czego zwrócono 647. Efektywność tego instrumentu dała się zaobserwować pod rządami ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów. W okresie od stycznia do września 2009 r. skierowano 32.922 wnioski o zatrzymanie prawa jazdy dłużnikom alimentacyjnym, z czego zwrócono 2.319. W 2.492 przypadkach zatrzymanie prawa jazdy w sposób istotny przyczyniło się do podjęcia przez dłużnika alimentacyjnego współpracy z gminą.

Mając na względzie powyższe uwagi należy uznać, że zaproponowane przez autorów projektu zmiany ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów są zbyt daleko idące, gdyż wykluczą z obiegu prawnego instytucję przyczyniającą się do poprawy skuteczności egzekucji. Do podobnego rezultatu, jakim jest realizacja wyroku Trybunału Konstytucyjnego, można dojść poprawiając konstrukcję obecnych rozwiązań prawnych, co zapewni ochronę praw dłużnika alimentacyjnego, a jednocześnie nie osłabi ochrony wierzycieli alimentacyjnych.

Wobec powyższego proponowane przez Senat zmiany do ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów nie zasługują na aprobatę.